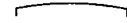
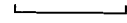

5002697

RIGSADVOKATEN

Advokat Claus Bonne
Vester Allé 7, 1. th.
8000 Århus C

DATO 21. maj 2014

JOURNAL NR.

RA-2014-5161-0136

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: KGP

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 72 68 90 00
FAX 72 68 90 04

Der henvises til Deres sagsnr. 5002697

Højesteret
Prins Jørgens Gård 13
1218 København K

DATO 21. maj 2014

JOURNAL NR.

RA-2014-5161-0136

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: KGP

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 72 68 90 00
FAX 72 68 90 04

KÆRESVARSKRIFT

Højesteretssag nr. 65/2014 – [REDACTED]

Ved brev af 16. april 2014 har Højesteret anmodet Rigsadvokaten om en udtalelse i anledning af, at Procesbevillingsnævnet den 13. marts 2014 meddelte [REDACTED] v/advokat Claus Bonnez tilladelse til at kære Vestre Landsrets kendelse af 4. december 2013 til Højesteret.

Ved kendelsen stadfæstede landsretten Retten i Esbjergs kendelse af 15. november 2013, hvor byretten blandt andet bestemte, at det ikke pålægges anklagemyndigheden at indhente en uvildig psykiatrisk erklæring om [REDACTED]s forhold.

Advokat Claus Bonnez har efterfølgende indgivet kæreskrift til Højesteret den 7. maj 2014.

Anklagemyndighedens påstand er stadfæstelse af landsrettens kendelse.

1. Sagens faktiske omstændigheder

Kærende [REDACTED] blev ved Retten i Esbjergs dom af 25. september 2009 fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 247, stk. 1, § 288, stk. 1, nr. 1, § 119, stk. 1 og overtrædelse af våbenloven.

Kærende blev anset for utilregnelig på grund af sindssygdom på gerningstidspunkterne, jf. straffelovens § 16 og i medfør af straffelovens § 68, 2. pkt., dømt til anbringelse i psykiatrisk afdeling. Der blev ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen.

I en erklæring af 18. maj 2009 udtalte Retslægerådet bl.a. følgende om kærende:

”[REDACTED] har ikke gennemgået uddannelse eller haft længe-revarende arbejde. Han fik efter en indlæggelse på psykiatrisk afdeling i 1995 førtidspension, og han har i perioder haft ophold på socialpsykiatriske institutioner. Han lider af skizofreni, kompliceret af vekslende og blandet misbrug af alkohol og euforiserende stoffer, tendens til aggressivitet og manglende social stabilitet. Behandling, blandt andet med store doser antipsykisk virkende medicin, er siden 2002 sket i medfør af idømte foranstaltninger, og den aktuelle indlæggelse er den sekstende. Til trods herfor har [REDACTED]’s tilstand fortsat været ustabil, og han har vedvarende begået ny kriminalitet.

[...]

[REDACTED] er omfattet af straffelovens § 16, stk. 1. Tidligere idømte foranstaltninger i form af dom til behandling har ikke været tilstrækkelig til afgørende at bedre hans psykiske tilstand og stabilisere ham. Såfremt han findes skyldig, anbefales nu, at han – jf. samme lovs § 68, 2. pkt., - mest formålstjenligt dømmes til anbringelse i psykiatrisk afdeling.”

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

Om anbringelsen anførte Retten i Esbjerg bl.a. følgende i præmisserne:

”Retten har som grundlag for denne afgørelse lagt vægt på, at [REDACTED] er fundet skyldig i alvorlig personfarlig kriminalitet begået i for-ening med en medgerningsmand i forbindelse med et røveri, og i trusler på livet mod en kommunal sagsbehandler. Retten har endvidere lagt vægt på, at [REDACTED] tidligere for henholdsvis ildspåsættelse og personfarlig krimi-nalitet 2 gange er idømt behandlingsdomme med mulighed for indlæggelse på psykiatrisk afdeling, og at han i forbindelse hermed siden 2002 har været indlagt 10 gange før denne sag, uden at foranstaltningerne har vist sig tilstrækkelige til at forebygge nye lovovertrædelser. [...]

På den baggrund har retten fundet, at mindre indgribende foranstaltninger end dom til anbringelse i psykiatrisk afdeling ikke er tilstrækkelige til at forebygge yderligere lovovertrædelser [...]

Dommen blev stadfæstet af Vestre Landsret den 12. februar 2010.

Den 17. september 2010 indbragte anklagemyndigheden efter anmodning fra forsvareren, advokat Claus Bonnez i medfør af straffelovens § 72 sagen for Retten i Esbjerg, der ved kendelse af 1. februar 2011 opretholdt foranstaltningen. Der var til brug for sagens behandling i retten indhentet en udtalelse fra Psykiatrien i Region Syddanmark og Psykiatricenter Vest, Ribe. Begge anbefalede, at der ikke skete ophævelse af foranstaltningen.

Den 14. november 2011 indbragte anklagemyndigheden på ny sagen for Retten i Esbjerg i medfør af straffelovens § 72. Foranstaltningen blev i overensstemmelse med

anklagemyndighedens påstand opretholdt ved kendelse af 21. februar 2012. Der var også til brug for denne afgørelse indhentet en udtalelse fra Psykiatrien i Region Syddanmark, Almenpsykiatrisk Afdeling Esbjerg-Ribe, som anbefalede, at foranstaltningen blev opretholdt.

██████████ indbragte kendelsen for Vestre Landsret, der den 29. juni 2012 stadfæstede afgørelsen.

Den 14. juni 2013 indbragte anklagemyndigheden igen sagen for Retten i Esbjerg i medfør af straffelovens § 72. Anklagemyndigheden havde til brug for sagens indbringelse for retten indhentet en udtalelse fra Psykiatrien i Region Syddanmark, afdeling Ribe.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

I erklæringen af 22. februar 2013, der er udfærdiget af overlæge Else B. Knudsen, afdeling Ribe, anføres bl.a. følgende:

”██████████ [...]

██████████ er kendt med paranoid skizofreni og misbrug af forskellige euforiserende stoffer. [...].

██████████ er fortsat indlagt i herværende afdeling. Han tilstand er præget af dårlig sygdomsindsigt, og han er ofte plæderende for medicin, s. f.eks. Ritalin. Han har ingen forståelse for, at misbrug af euforiserende stoffer ikke er hensigtsmæssigt.

[...]

██████████ samarbejder omkring de aktiviteter, der er på afdelingen, og overholder de fleste aftaler. Hans far er død for nylig, og i den forbindelse har han været på flere besøg hos faderen, ledsaget af personale, ligesom han har besøgt søsteren ledsaget af personalet.

██████████ er i et udredningsforløb på grund af maveproblemer samt hjerte problemer.

Aktuelt behandles han med følgende medicin:

[...]

██████████s tilstand er fortsat for ustabil til at der kan peges på en ændring af den idømte foranstaltning.”

Ved brev af 22. juli 2013 anmodede advokat Claus Bonneze anklagemyndigheden om, at der til brug for et retsmøde den 8. august 2013 blev indhentet en udtalelse om ██████████s somatiske tilstand fra de læger, som for tiden var i gang med at undersøge ham. Han henviste herved til, at opholdet på afdeling Ribe medvirkede til at svække hans fysiske tilstand yderligere.

Anklagemyndigheden henviste advokaten til at rejse spørgsmålet under retsmødet den 8. august 2013.

Under dette retsmøde udtalte anklagemyndigheden, at spørgsmålet om [REDACTED] [REDACTED]s fysiske helbred ikke er af betydning for spørgsmålet om ændring af den idømte foranstaltning. Anklagemyndigheden ville dog ikke modsætte sig, at der blev indhentet en sådan erklæring, hvilket retten herefter godkendte.

Advokat Claus Bonneze ønskede endvidere at stille supplerende spørgsmål til den overlæge, der havde afgivet erklæringen af 22. februar 2013. Retten henstillede, at de supplerende spørgsmål blev indhentet skriftligt inden næste retsmøde. Sagen blev herefter udsat.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

I et brev af 8. august 2013 anmodede advokat Claus Bonneze herefter anklagemyndigheden om at videresende en række spørgsmål til institutionen med henblik på besvarelse, ligesom han anmodede om, at der blev indhentet en udtalelse om [REDACTED] [REDACTED]s psykiske tilstand fra en speciallæge i psykiatri, som er uafhængig af den institution, hvor [REDACTED] er anbragt.

Som begrundelse herfor henviste han bl.a. til Den europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 5.

Herudover anførte han bl.a. følgende:

"Min klient har i retten i dag fortalt, at der stor set ingen aktivitet er på den afdeling, hvor han er indespærret. Han fortæller, at han sover en stor del af døgnet væk, og at han ellers ser tv eller "går rundt på gangen". Han fortæller, at "aktiviteterne" på afdelingen består i en "morgenmøde", en tur til købmanden i ny og næ, en tur til Ribe eller Esbjerg med personalet og et tilbud om at dyrke vægtløftning, hvilket han med sin hjertelidelse ikke har meget glæde af.

Jeg skal bede om at få oplyst, hvilke aktiviteter som min klient har deltaget i periode fra for eksempel 8. juli til 8. august herunder, hvor lang tid disse aktiviteter har varet.

Endvidere skal jeg anmode om at få oplyst, hvor mange timer om dagen, hvor min klient ikke udfører aktiviteter tilbudt af hospitalet. Endvidere skal jeg bede om at få oplyst, hvad min klient efter hospitalets opfattelse får sin tid til at gå med. Jeg skal også spørge, hvilke tiltag man konkret gør for at bidrage til min klients resocialisering/helbredsmæssige bedring.

Min klient oplyser, at hospitalet nægtede ham udgange til at besøge sin døende mor i tiden frem til hun afgik ved døden i 2010.

Min klient oplyser, at vinduerne på afdelingen ikke kan åbnes, at ventilationsanlægget ikke fungerer [...]

Afslutningsvis skal jeg anmode om en begrundet udtalelse om, hvorvidt psykiatrien finder, at de forhold, hvorunder han lever, er optimale for en patient med min klients somatiske lidelser.”

Anklagemyndigheden afviste ved brev af 31. oktober 2013 til advokat Bonneze hans anmodning om at indhente en uafhængig psykiatrisk erklæring, ligesom man ikke fandt grundlag for at forelægge de øvrige spørgsmål om [REDACTED]’s dagligdag og somatiske tilstand for overlæge Else B. Knudsen.

Ved brev af 4. november 2013 indbragte advokat Bonneze herefter sagen for Retten i Esbjerg, der den 15. november 2013 i medfør af retsplejelovens § 746 afsagde følgende kendelse:

RIGSADVOKATEN

SIDE 5

”Psykiatrien i Region Syddanmark har den 22. februar 2013 afgivet en udtalelse i sagen til brug for vurderingen af spørgsmålet om ophævelse eller ændring af den foranstaltning, som [REDACTED] er idømt ved Vestre Landsrets anke af 12. februar 2010. Forsvareren kan som aftalt via anklagemyndigheden stille skriftlige supplerende spørgsmål til den overlæge, der har afgivet udtalelsen. Der er på den baggrund ikke behov for at pålægge anklagemyndigheden at indhente en uvildig psykiatrisk erklæring.

Det kan ikke på forhånd udelukkes, at visse spørgsmål om [REDACTED]’s funktion og dagligdag på afdelingen kan have betydning for sagen. Retten vil derfor ikke generelt afskære forsvareren fra at stille spørgsmål herom. Forsvareren bør ved udformningen af sine spørgsmål være opmærksom på, at retten har kompetence til at tage stilling til ophævelse eller ændring af den idømte foranstaltning, men ikke til den konkrete behandling eller afdelingens tilrettelæggelse af foranstaltningen.”

Retten bestemte herefter, at det ikke pålægges anklagemyndigheden at indhente en uvildig psykiatrisk erklæring. Retten bestemte endvidere, at advokat Claus Bonneze ikke generelt var afskåret fra at stille supplerende spørgsmål om [REDACTED]’s funktion og dagligdag på afdelingen til overlæge Else B. Knudsen, Psykiatrien i Region Syddanmark.

Ved kæreskrift af 21. november 2013 kærede advokat Bonneze Retten i Esbjergs afgørelse om ikke at pålægge anklagemyndigheden at indhente en uvildig psykiatrisk erklæring til Vestre Landsret, der ved kendelse af 4. december 2013 stadfæstede byrettens kendelse.

2. Kærendes anbringender

Advokat Claus Bonneze har ved kæreskrift af 7. maj 2014 på vegne af sin klient [REDACTED] gjort gældende, at anklagemyndigheden skal pålægges at indhente en uvildig erklæring vedrørende kærendes forhold.

Til støtte herfor har advokaten anført, at den udtalelse, som overlæge Else B. Knudsen har afgivet, ikke indeholder tilstrækkelig med oplysninger, idet der ikke er oplysninger om, hvorfor mindre indgribende foranstaltninger end anbringelsesdom ikke kan anses for egnede til at forebygge en eventuel risiko for recidiv, ligesom der ikke er foretaget en vurdering af [REDACTED]s recidivrisiko.

Advokaten henviser i øvrigt til, at en foranstaltning, der medfører tidsubestemt frihedsberøvelse, ikke bør opretholdes alene på baggrund af en udtalelse fra en sagkyndig med tilknytning til den institution, hvor frihedsberøvelsen gennemføres, idet en sådan praksis kan stride imod Den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 5, § 1, (e). Advokaten henviser i den forbindelse bl.a. til 2 afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

Der henvises i øvrigt til kæreskriftet.

3. Det retlige grundlag

3.1. Straffelovens §§ 68-72

Det følger af straffelovens § 68, at hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger ikke findes tilstrækkelige, kan det bl.a. bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende.

Hvis en foranstaltning efter § 68 medfører, at den dømte skal anbringes i hospital for sindslidende, skal der som udgangspunkt fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning, jf. herved straffelovens § 68 a, stk. 1. Hvis den dømte findes skyldig i bl.a. røveri, fastsættes der dog i almindelighed ingen længstetid, jf. § 68 a, stk. 2, 1. pkt. Er der ikke fastsat en længstetid, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år, jf. § 68 a, stk. 2, 2. pkt. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.

Det følger endelig af straffelovens § 72, at det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter bl.a. § 68 ikke opretholdes i længere tid og i videre omfang end nødvendigt. Ifølge § 72, stk. 2, træffes bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter § 68 ved kendelse af retten efter anmodning fra bl.a. den dømte, institutionens ledelse og anklagemyndigheden. En anmodning fra den dømte skal fremsættes overfor anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte ikke til følge, kan en ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Bestemmelserne i straffelovens § 68 a og § 72 fik deres nuværende affattelse ved lov nr. 428 af 31. maj 2000.

Det fremgår af forarbejderne til loven (LFF 1999-2000.1.144), at lovforslaget havde til formål at sikre en vis tidsbegrænsning af de foranstaltninger, som psykisk afvigende lovovertrædere kan idømmes efter straffelovens § 68 og § 69 i stedet for straf.

Lovforslaget byggede på Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning efter straffelovens § 68 og § 69.

RIGSADVOKATEN

Lovforslaget indeholdt også forslag til ændring af reglerne om domstolskontrol med tidsubestemte foranstaltninger.

SIDE 7

I de almindelige bemærkninger anføres under pkt. 3.5. bl.a. følgende om gældende ret for så vidt angår kontrol med varigheden af tidsubestemte foranstaltninger:

”Efter pkt. 2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/1997, jf. pkt. 1.1.1. og 1.1.3. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 7/1992, fører statsadvokaterne kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § [...]. Rigsadvokaten indhenter med jævne mellemrum en udtalelse fra vedkommende institution om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, ændres eller ophæves, jf. pkt. 4 i meddelelse nr. 2/1997.

Statsadvokaternes kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 indebærer normalt, at der én gang om året indhentes en erklæring fra vedkommende institution om behovet for opretholdelse af foranstaltninger. Såfremt den dømte, institutionen eller bistandsværgen anmoder om foranstaltningsændring, indbringes sagen – eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet – for retten, hvorunder anklagemyndigheden efter en konkret vurdering enten tilslutter sig eller modsætter sig anmodningen.[...]

I anklagemyndighedens vurdering af spørgsmålet om foranstaltningsændring indgår således bl.a. hvilken tidsbestemt straf der ville være idømt for det pågældende forhold. Ved denne vurdering skal der imidlertid også tages hensyn til kriminalitetens art og grovhed sammenholdt med den lægelige vurdering af risikoen for recidiv, jf. straffelovens § 68.

Ud over det anførte om anklagemyndighedens kontrol med varigheden af idømte foranstaltning påhviler det overlægen på vedkommende psykiatriske afdeling til stadighed at påse, at frihedsberøvelse ikke anvendes i videre omfang, end nødvendigt [...]. I de tilfælde, hvor frihedsberøvelsen beror på rettens afgørelse, f.eks. fordi der er tale om en dom til anbringelse, indebærer bestemmelsen, at overlægen i overensstemmelse med sædvanlig praksis over for anklagemyndigheden kan tage initiativ til en sag om foranstaltningsændring, når overlægen ikke længere skønner, at denne anbringelsesform er påkrævet.”

I de specielle bemærkninger til § 72 anføres herudover bl.a. følgende:

”Ved den foreslåede affattelse af § 72, stk. 1, lovfæstes anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning efter §§ 68, 69 og 70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.”

De gældende retningslinjer for kontrol med tidsubestemte foranstaltninger fremgår af Rigsadvokatens meddelelse nr. 5/2007. Heraf fremgår, at statsadvokaterne fører kontrol med idømte særforanstaltninger, og at der i den forbindelse en gang årligt fra den institution/myndighed, der varetager fuldbyrdelsen af foranstaltningen, indhentes en erklæring om behovet for opretholdelse af foranstaltningen. Der indhentes endvidere en udskrift fra Kriminalregistret, bl.a. for at kontrollere, om domfældte er meddelt tiltalefrafald i foranstaltningstiden.

RIGSADVOKATEN

Hvis statsadvokaten efter at have modtaget udtalelsen er i tvivl om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, forlænges eller ændres, kan der eventuelt være grundlag for at forelægge spørgsmålet herom for Retslægerådet. Der kan i øvrigt efter omstændighederne være grundlag for at indhente en udtalelse fra bistandsværgeren.

SIDE 8

Om forelæggelse for Retslægerådet kan der i øvrigt fra retspraksis særligt henvises til TfK2008.644V, hvor forsvareren i en sag om overtrædelse af straffelovens § 246 ikke fik rettens tilladelse til på det offentlige regning at søge sagkyndig bistand til besvarelse af nogle lægefaglige spørgsmål, idet disse spørgsmål indledningsvis kunne forelægges for Retslægerådet.

Om de lægelige udtalelser, der indhentes til brug for en sag efter straffelovens § 72, kan der i øvrigt henvises til Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II, Sanktionslæren (5. udgave 2001), s. 146, hvoraf bl.a. fremgår følgende:

”Lægelige udtalelser om domfældtes tilstand og recidivrisikoen kan være vejledende, men binder ikke domstolene. De må bl.a. have mulighed for at bringe frihedsberøvelsen til ophør ud fra proportionalitetshensyn [...] eller omvendt at fastholde den større sikkerhed som et institutionsophold giver.”

I retspraksis ses der således flere eksempler på, at domstolene ikke anser sig for bundet af de lægelige udtalelser, idet der er truffet afgørelser, som ikke er i overensstemmelse med de afgivne lægelige udtalelser. Der henvises i den forbindelse f.eks. til U 2009.271Ø, U 2008.1269Ø, TfK2008.729/2 og TfK2008.372.

3.2. Den europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 5.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK) artikel 5 har følgende ordlyd:

”Enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed. Ingen må berøves friheden undtagen i følgende tilfælde og i overensstemmelse med den ved lov foreskrevne fremgangsmåde:

[...]

e) lovlig frihedsberøvelse af personer for at hindre spredning af smitsomme sygdomme, af personer, der er sindssyge, alkoholikere, narkomaner eller vagabonder.”

Artikel 5, stk. 1, giver således enhver ret til frihed og personlig sikkerhed, ligesom det understreges, at frihedsberøvelse alene må finde sted i de i litra a-f nævnte tilfælde og når det sker i overensstemmelse med den ved national lov foreskrevne fremgangsmåde.

Herom anføres følgende i Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention – for praktikere (3. udgave 2010) s. 278:

RIGSADVOKATEN

SIDE 9

”Formuleringerne ”den ved lov foreskrevne fremgangsmåde” og ”lovlig”, der viser tilbage til national ret, kræver ikke alene, at national ret er blevet overholdt, men kræver også, at *frihedsberøvelsen skal ske med respekt af artikel 5’s formål, der er at sikre mod vilkårlige frihedsberøvelser*. Konventionen stiller derfor nogle *kvalitative krav* til de retsregler, der udgør grundlaget for frihedsberøvelsen, og de skal leve op til retsstatsprincippet (”the rule of law”). Retsreglerne skal være *tilgængelige*, de skal være tilstrækkeligt *klare og præcise*, og retstilstanden skal være *forudsigelig*. Ved vurderingen af de kvalitative krav lægges der vægt på, om de nationale retsregler yder tilstrækkelig *beskyttelse mod vilkårlige indgreb* fra offentlige myndigheders side. Det er endvidere et krav, at der er *processuelle retssikkerhedsgarantier* til beskyttelse mod vilkårlige frihedsberøvelser.”

Om frihedsberøvelse af sindssyge, jf. artikel 5, litra e, anfører Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention – for praktikere (3. udgave 2010) s. 299, følgende:

”*Frihedsberøvelse af en person som ”sindssyg” er kun lovlig, hvis tre minimumsbetingelser er opfyldt. (1) Medmindre der foreligger uopsættelighed, skal det være godtgjort på en overbevisende måde, at vedkommende er sindssyg. Det forudsætter, at der foreligger en objektiv lægelig rapport, der godtgør over for de kompetente nationale myndigheder, at den pågældende lider af en mental forstyrrelse. (2) Den mentale tilstand have en sådan karakter eller omfang, at tvangsmæssig frihedsberøvelse er nødvendiggjort. (3) En sådan frihedsberøvelse må ikke opretholdes, medmindre den pågældende mentale forstyrrelse vedvarende består. Disse tre betingelser er udtryk for, at frihedsberøvelse af en sindssyg kun vil være lovlig, hvis den virkelig er nødvendig, og hvis mindre indgribende foranstaltninger er utilstrækkelige, dvs. hvis frihedsberøvelsen er proportional.*”

Advokat Claus Bonnez har i sit kæreskrift henvist til 2 afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (i det følgende EMD).

Sagen X mod Finland vedrørte frihedsberøvelse af en kvinde, som var mistænkt for at have deltaget i kidnappingen af et barn. Kvinden blev indledningsvis tilbageholdt med henblik på foretagelse af en psykiatrisk vurdering. EMD fandt ikke, at denne tilbageholdelse var i strid med EMRK, jf. præmis 157.

På baggrund af den psykiatriske vurdering, blev der den 17. februar 2005 truffet afgørelse om at frihedsberøve kvinden med henblik på behandling. Denne afgørelse blev ikke truffet af en domstol, men af en administrativ myndighed (Forensic Psychiatry Board), jf. præmis 160. Denne beslutning fandtes ikke at være i strid med EMRK, bl.a. fordi at beslutningen var underlagt domstolsprøvelse, jf. præmis 168.

Efter den nationale lovgivning (Mental Health Act artikel 17), skulle spørgsmålet om fortsat frihedsberøvelse prøves indenfor 6 måneder, jf. præmis 118.

RIGSADVOKATEN

Frihedsberøvelsen blev herefter forlænget to gange hhv. den 22. juli 2005 og den 20. januar 2006. Disse forlængelser blev i overensstemmelse med national ret truffet af overlægen på det hospital, hvor den frihedsberøvede var anbragt. Afgørelserne blev truffet på baggrund af en udtalelse fra en anden læge på det pågældende hospital. EMD lagde vægt på, at patienten efter de finske regler ikke havde mulighed for at indhente en uafhængig psykiatrisk erklæring. EMD fandt på den baggrund, at proceduren var i strid med EMRK artikel 5, idet den ikke i tilstrækkelig grad sikrede mod vilkårlig frihedsberøvelse, jf. præmis 169.

SIDE 10

Sagen M mod Ukraine vedrørte en kvinde, som var tvangsindlagt flere gange. For så vidt angår 2. og 3. tvangsindlæggelse, fandt EMD, at der forelå en krænkelse af EMRK artikel 5.

EMD henviser i den forbindelse bl.a. til, at den nationale domstol havde begået fejl i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet om frihedsberøvelse, idet den frihedsberøvede ikke havde haft lejlighed til at være til stede under behandlingen, ligesom der ikke var givet tilstrækkelig begrundelse for frihedsberøvelsen, jf. præmis 60 og 61.

Herudover henviser EMD i præmis 61 til, at begrundelsen for frihedsberøvelsen var mangelfuld. Af præmis 62 fremgår endvidere, at den nationale domstol ikke havde henvist til andre udtalelser om den mentale tilstand end en, som var udarbejdet af en person med tilknytning til den institution, som skulle modtage den frihedsberøvede. Herefter bemærker EMD, at udtalelser fra personer uden tilknytning til institutionen ville have bidraget til at retfærdiggøre frihedsberøvelsen. Af præmis 59 fremgår, at der forelå adskillige udtalelser og at en enkelt af disse var afgivet af en person uden tilknytning til institution, hvor frihedsberøvelsen skulle ske. Udtalelsen i præmis 62 må derfor forstås således, at retten burde have henvist til samtlige udtalelser vedrørende den frihedsberøvedes mentale tilstand, herunder særligt udtalelsen fra den person, som ikke havde tilknytning til institutionen.

4. Rigsadvokatens bemærkninger

Som det fremgår ovenfor er [REDACTED] ved Vestre Landsrets an-
kedom af 12. februar 2010 idømt en anbringelsesdom uden fastsat længstetid.

Anklagemyndigheden har herefter flere gange indbragt spørgsmålet om ophævelse,
ændring eller opretholdelse af foranstaltningen for retten i medfør af straffelovens §
72, senest den 14. juni 2013.

Der har til brug for vurdering af spørgsmålet om opretholdelse, ændring eller ophæ-
velse af foranstaltningen været indhentet udtalelser om [REDACTED]
[REDACTED]s forhold, senest fra overlæge Else B. Knudsen, som er tilknyttet den institution,
hvor [REDACTED] er anbragt.

RIGSADVOKATEN

SIDE 11

Advokat Claus Bonnez har anført, at den seneste udtalelse ikke indeholder oplysninger
om, hvorfor mindre indgribende foranstaltninger ikke er egnede til at forebygge reci-
div samt en vurdering af risikoen for recidiv.

Af udtalelsen fremgår, at [REDACTED] tilstand fortsat er for usta-
bil til, at der kan peges på en ændring af den idømte foranstaltning. Der henvises bl.a.
til, at kærende har dårlig sygdomsindsigt samt at han ingen forståelse har for, at mis-
brug af euforiserende stoffer er uhensigtsmæssigt, ligesom han fortsat misbruger eufo-
riserende stoffer og har smuglet euforiserende stoffer ind på institutionen.

Dette må anses for på tilstrækkelig vis at beskrive, hvorfor mindre indgreb ikke er eg-
nede til at forebygge recidiv samt risikoen herfor. Det bemærkes i den forbindelse, at
vurderingen af, om der er grundlag for at ændre den idømte foranstaltning, herunder
vurderingen af risikoen for recidiv, i sidste ende henhører under domstolene.

Hertil kommer, at sagen efter de gældende retningslinjer i Rigsadvokatens Meddelelse
nr. 5/2007 vil kunne forelægges for Retslægerådet, hvis retten finder, at der er behov
herfor.

Der er i forbindelse med byrettens behandling af sagen foretaget tiltag til indhentelse
af en supplerende udtalelse, idet Advokat Claus Bonnez på vegne af kærende har an-
modet anklagemyndigheden om at videresende en række spørgsmål til institutionen
med henblik på besvarelse.

Retten vil således efter afgivelse af den supplerende udtalelse kunne træffe bestem-
melse om, at sagen forelægges for Retslægerådet, hvis der er tvivl om, hvorvidt foran-
staltningen bør opretholdes, ophæves eller ændres.

Jeg skal endvidere bemærke, at den gældende ordning, hvorefter der til brug for retens vurdering af, om en idømt foranstaltning skal opretholdes, ophæves eller ændres, skal indhentes en udtalelse fra den institution, hvor den dømte er anbragt, er helt i overensstemmelse med forarbejderne til straffelovens § 72. Der er ikke i disse forarbejder lagt op til, at der derudover skal indhentes erklæring fra en psykiater uden tilknytning til den institution, hvor den pågældende er anbragt. Er der ud over erklæringen fra institutionen behov for yderligere lægelige vurderinger, fremgår det af forarbejderne, at sagen kan forelægges for Retslægerådet.

Jeg finder på den baggrund ikke, at der er grundlag for at indhente en uvildig psykiatrisk erklæring vedrørende [REDACTED]

RIGSADVOKATEN

SIDE 12

Det er i øvrigt min opfattelse, at den gældende ordning ikke kan anses for at være i strid med EMRK artikel 5, litra e.

Jeg skal herved bemærke, at såvel spørgsmålet om anbringelse af en person i hospital for sindslidende som følge af begået strafbart forhold, som spørgsmålet om opretholdelse, ændring eller ophævelse af foranstaltningen er reguleret ved lov og underlagt domstolskontrol. Hertil kommer, at proceduren efter straffelovens § 72 både indebærer en forpligtelse for anklagemyndigheden til løbende at vurdere spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen, samt giver den frihedsberøvede mulighed for selv at indbringe spørgsmålet for retten.

Jeg finder i øvrigt ikke, at de af advokat Claus Bonneze fremhævede domme kan føre til en anden vurdering, idet sagerne X mod Finland og M mod Ukraine adskiller sig fra den foreliggende sag på en række punkter.

Jeg kan i den forbindelse for det første henvise til, at kærende i den foreliggende sag ved dom er underlagt en foranstaltning, som er iværksat som reaktion på alvorlig personfarlig kriminalitet. Modsat er der i sagerne X mod Finland og M mod Ukraine alene tale om indlæggelse med behandlingsformål uden foregående dom for strafbart forhold.

Dernæst er kærende i den foreliggende sag underlagt en tidsubegrænset foranstaltning, således at de vurderinger, som foretages efter § 72, stk. 2, har karakter af prøvelse af en tidligere beslutning truffet af retten, herunder bl.a. på grundlag af en udtalelse fra Retslægerådet, der fastslog at kærende er omfattet af straffelovens § 16 og at det fandtes mest formålstjenligt at han blev dømt til anbringelse i psykiatrisk afdeling. I sagen X mod Finland havde de vurderinger, som EMD fandt i strid med EMRK artikel 5 derimod karakter af egentlige forlængelser af foranstaltningen.

For det tredje skal spørgsmålet om ændring eller opretholdelse af foranstaltningen i den foreliggende sag træffes af en domstol, hvor den lægelige udtalelse alene er et blandt flere elementer, som retten kan tillægge vægt. I sagen X mod Finland blev beslutningen om at forlænge frihedsberøvelserne derimod truffet af psykiateren på det pågældende hospital efter udtalelse fra en læge på stedet. I sagen M mod Ukraine blev beslutningen truffet af en domstol, som i forbindelse med domstolsprøvelsen begik formelle fejl, bl.a. ved at den frihedsberøvede ikke havde lejlighed til at være til stede ved sagens behandling samt manglende begrundelse, hvilket særligt må anses for at være begrundelsen for, at EMD anser EMRK artikel 5 for at være overtrådt, jf. herved præmis 62 i dommen.

RIGSADVOKATEN

Det er på den anførte baggrund min påstand, at Østre Landsrets kendelse af 4. december 2013 stadfæstes.

SIDE 13

Sagens akter vedlægges

Advokat Claus Bonnez har modtaget kopi af dette svarskrift.

Med venlig hilsen

Eva Rønne